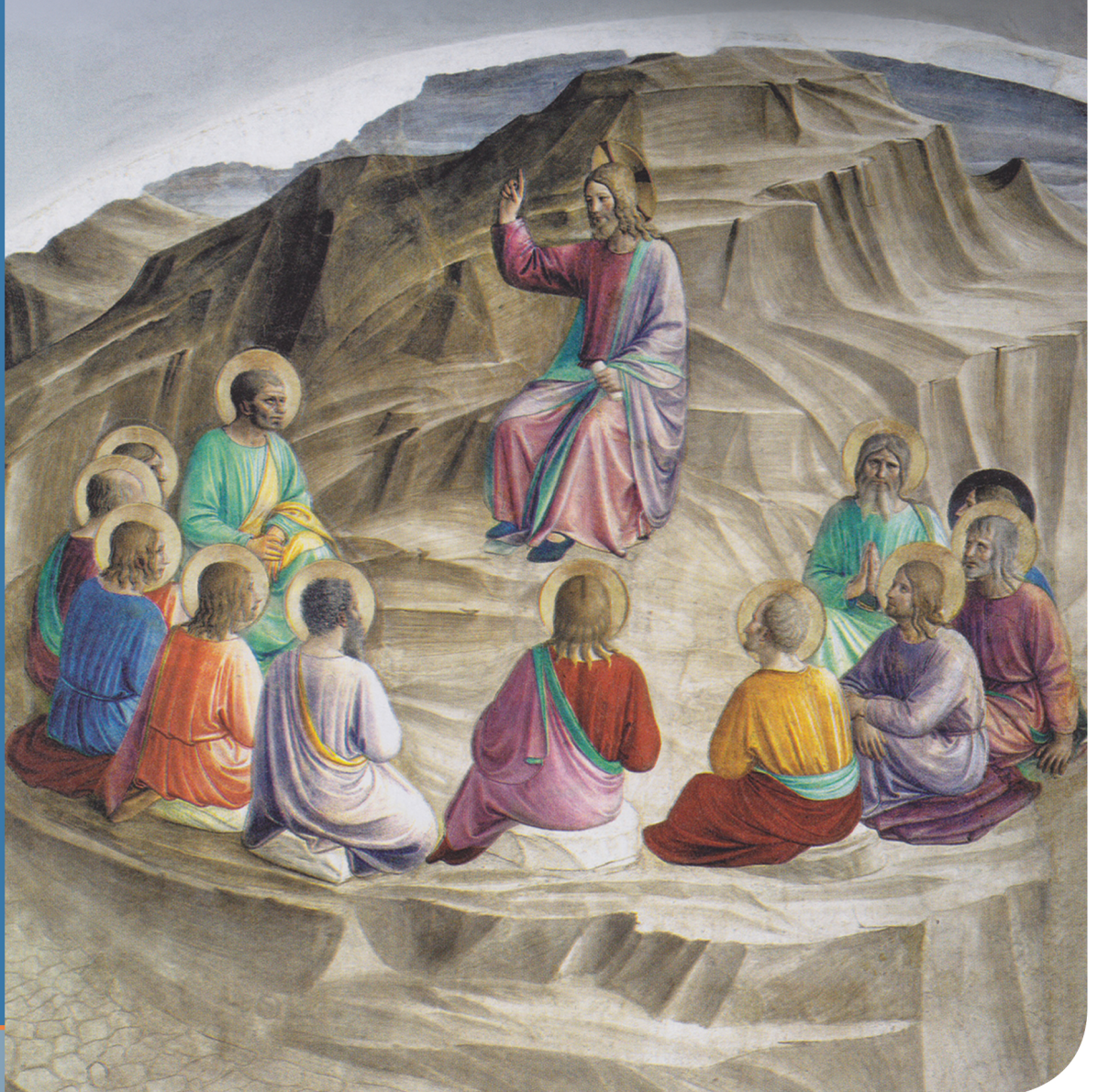

De Parabelrede

(MT 13,1-52)

BIJEENKOMST 5

De tekst lezen

A. Welkom en inleiding

In het liturgische jaar A wordt de parabelrede gelezen tijdens de 15e, 16e en 17e zondag. Het gaat om parabellen die ruim bekend zijn: de parabel van de zaaier, het zaad en het onkruid, het mosterdzaadje, het gist in het deeg, de verborgen schat, de koopman en de parel en het sleepnet.

B. Lied: Here Jezus, om uw woord

ZJ 809

1. He - re Je - zus, om uw woord
2. Ons ge - voel en ons ver - stand
3. O Gij glans der heer - lijk - heid,

1. zijn wij hier bij - een - ge - ko - men.
2. zijn, o Heer, zo zon - der klaar - heid,
3. licht uit licht, uit God ge - bo - ren,

1. Laat in 't hart dat naar U hoort
2. als uw Geest de nacht niet bant,
3. maak ons voor uw heil be - reid,

1. uw ge - na - de bin - nen - stro - men.
2. ons niet stelt in 't licht der waar - heid.
3. o - pen hart en mond en o - ren,

1. Hei - lig ons, dat wij U ge - ven
2. 't Goe - de den - ken, doen en dich - ten
3. dat ons bid - den en ons zin - gen

1. hart en ziel en heel ons le - ven.
2. moet Gij zelf in ons ver - rich - ten.
3. tot de he - mel door mag drin - gen.

C. Situering

Voor we ons in de parabelrede gaan verdiepen, is het goed even stil te staan bij het literair genre 'parabel'. Wat is precies een parabel?

Het woord parabel komt van het Griekse *parabolè* wat gelijkenis of vergelijking betekent. Je zou het een lang uitgewerkte metafoor kunnen noemen. Het ontstaan van parabellen dienen we te situeren in een narratieve cultuur, een cultuur waarin waarheden en wijsheden werden doorgegeven door middel van het vertellen van een verhaal. Voor de oosterse mens, ten tijde van Jezus waren verhalen het middel bij uitstek om die dingen ter sprake te brengen die van nature moeilijk bespreekbaar zijn. Het koninkrijk der hemelen is precies zo'n gegeven dat niet in beschrijvende taal te vatten valt. En dus vertelt Jezus een verhaal, een parabel... Jezus vertelt over het koninkrijk der hemelen enkel in parabellen.

Wat zijn parabellen precies?

Onder de term 'parabel' vallen verschillende literaire genres. De termen 'parabel' en 'gelijkenis' worden nogal eens door elkaar gebruikt. Dat zie je ook hier in de parabelrede: we noemen het wel parabelrede, maar Matteüs schrijft dat Jezus hen een gelijkenis voorhield. In een gelijkenis worden beeld en werkelijkheid uitdrukkelijk met elkaar vergeleken. 'Het is met het koninkrijk der hemelen als met...'. Of er wordt na het vertellen van de gelijkenis achteraf duidelijk gemaakt wat precies de overeenkomst met het koninkrijk der hemelen is. 'Zo zal er in de hemel...'. Een gelijkenis gebruikt vaak beelden uit de natuur of uit de samenleving die gemakkelijk herkenbaar zijn. Die beelden worden dan ook in de tegenwoordige tijd verteld. Een gelijkenis wil iets duidelijk maken, verklaren. Ze richt zich tot het verstand.

Een parabel in strikte zin valt zonder inleiding met de deur in huis. 'Een zaaier ging het land op om te zaaien...' De toepassing wordt niet gemaakt, die moet de toehoorder zelf maken. Het verhaal dat verteld wordt is fictief, niet iets dat je vaak rondom jou ziet gebeuren, maar iets eenmaligs, dikwijls ook onwaarschijnlijk. Het bevat eigenaardige, ongewone elementen die de aandacht trekken. Op die manier is een parabel een meeslepend verhaal dat de luisteraar boeit en aanspreekt (vaak zonder dat die zich daar zelf van bewust is).

D. Hoe werkt een parabel?

Je kan drie stappen onderscheiden.

- (1) De eerste fase is er een van herkenning. Een vader heeft twee zonen, een zaaier ging uit om te zaaien,... het zijn dingen die we kennen.
- (2) Maar dan sluipt er iets vreemds in het verhaal. De tweede fase is dan ook de fase van de vervreemding. Je vraagt je als toehoorder af wat dat verhaal hier komt doen. Begint de verteller nu plots gewoon over iets anders te praten? Iets dat niets met de zaak te maken heeft? Dat kan irritatie opwekken.
- (3) Dit maakt echter ook dat je met verscherpte aandacht gaat luisteren. De parabel daagt mij uit en provoceert mij. Op die manier dwingt de parabel mij om mijn eigen denkbeelden en mijn alledaagse manier van doen ter discussie te stellen. De parabel geeft mij te denken. De verteller hoopt dat je je eigen zienswijzen in vraag durft te stellen en op een andere manier zal gaan leven. Dat is de derde stap in de werking van een parabel. Wie een parabel gehoord heeft, zal moeten kiezen tussen zijn eigen standpunt en het standpunt van Jezus. Je kan niet meer doen alsof je de parabel niet gehoord hebt, je moet er iets mee doen. Een parabel dwingt tot actie.

E. Wat bedoelt Matteüs met het koninkrijk der hemelen?

Bedoeld wordt een actief heersen van God. Het God-zijn van God, - zijn heerschappij - bestaat uit het helpend en helend omzien naar mensen, vooral voor de gebukte en de gekneusde mensen. Als wij deze God aan het woord en aan het werk laten, als Hij voluit en actief mag heersen in ons leven, als wij alles wat in onze samenleving moet gebeuren radicaal vanuit God durven denken, dan krijgen we geleidelijk aan een nieuwe wereld, waar het voor iedereen goed om wonen is.

Als Jezus wil vertellen hoe we ons dit 'koninkrijk der hemelen' moeten voorstellen, geeft hij geen ingewikkelde theorieën, maar vertelt hij parabellen.

F. De tekst

1 Op die dag was Jezus het huis uitgegaan en Hij zat aan het meer. 2 Er stroomden zoveel mensen bij Hem samen, dat Hij in een boot ging zitten, terwijl het volk allemaal op de oever stond.

3 Hij vertelde hun veel door middel van gelijkenissen: 'Een zaaier ging het land op om te zaaien. 4 En bij het zaaien viel er een deel op het pad, en de vogels kwamen het opeten. 5 Een ander deel viel op de rotsgrond, waar het niet veel aarde had, en het kwam meteen op, doordat het geen diepe grond had. 6 Toen de zon opkwam, verschroefde het, en doordat het geen wortel had, verdorde het. 7 Weer een ander deel viel tussen de distels, en de distels schoten op en verstikten het. 8 Weer een ander deel viel in goede aarde en leverde vrucht op: honderdvoudig, zestigvoudig, of dertigvoudig. 9 Wie oren heeft, moet horen.'

10 De leerlingen kwamen Hem vragen: 'Waarom spreekt U tot hen in gelijkenissen?' 11 Hij gaf hun ten antwoord: 'Jullie is het gegeven de geheimen van het koninkrijk der hemelen te verstaan, maar hun niet. 12 Want aan degene die heeft, zal gegeven worden, en wel overvloedig. Maar aan degene die niet heeft, zal zelfs nog ontnomen worden wat hij heeft. 13 Hierom spreek Ik tot hen in gelijkenissen, omdat ze kijken en niet zien, luisteren en niet horen en begrijpen. 14 In hen wordt de profetie van Jesaja vervuld, die zegt: Met uw oren zult u horen en niet begrijpen, met uw ogen zult u kijken en niet zien. 15 Want het hart van dit volk is verhard; met hun oren luisteren ze slecht en hun ogen houden ze dicht, opdat ze met hun ogen niet zien, en met hun oren niet horen, opdat ze met hun hart niet verstaan en zich bekeren, en Ik hen zou genezen. 16 Gelukkig zijn jullie, omdat jullie ogen zien en omdat jullie oren horen. 17 Want Ik verzeker jullie, veel profeten en rechtvaardigen hadden willen zien wat jullie zien en zij hebben het niet gezien, en hadden willen horen wat jullie horen, maar zij hebben het niet gehoord. 18 Luisteren jullie dan naar de gelijkenis van de zaaier. 19 Telkens wanneer iemand het woord van het koninkrijk hoort en het niet begrijpt, komt de boze en rooft weg wat in zijn hart is gezaaid. Dat is degene die op het pad is gezaaid. 20 Die op de rotsgrond is gezaaid, dat is degene die het woord hoort en meteen met vreugde aanneemt. 21 Hij is niet echt geworteld, hij is iemand van het ogenblik; als er dan onderdrukking of vervolging ontstaat vanwege het woord, komt hij meteen ten val. 22 Die tussen de distels is gezaaid, dat is degene die het woord hoort; maar de zorgen om het bestaan en de begoocheling van de rijkdom verstikken het woord, en hij blijft zonder vrucht. 23 Die in goede aarde is gezaaid, dat is degene die het woord hoort en begrijpt en die draagt dan vrucht: de een honderdvoudig, de ander zestigvoudig, weer een ander dertigvoudig.'

24 Nog een gelijkenis hield Hij hun voor: 'Met het koninkrijk der hemelen gaat het als met iemand die goed zaad op zijn akker had gezaaid. 25 Toen iedereen sliep, kwam zijn vijand, zaaide onkruid tussen de tarwe en ging weer weg. 26 Toen het gewas opschoot en vrucht zette, kwam ook het onkruid tevoorschijn. 27 De knechten van de eigenaar kwamen hem zeggen: "Heer, hebt u geen goed zaad op uw akker gezaaid? Waar komt dat onkruid dan vandaan?" 28 Hij zei hun: "Een vijandig mens heeft dat gedaan." De knechten vroegen hem: "Zullen we het er dan maar uit gaan halen?" 29 Maar hij zei: "Nee, want als jullie het onkruid eruit halen, trek je tegelijk de tarwe eruit. 30 Laat ze samen opgroeien tot de oogst, en in de oogsttijd zal ik tegen de maaiers zeggen: haal eerst het onkruid bijeen en bind het in bussels om het te verbranden, maar verzamel de tarwe in mijn schuur." ' 31 Nog een gelijkenis hield Hij hun voor: 'Met het koninkrijk der hemelen gaat het als met een mosterdzaadje, dat iemand op zijn akker zaaide. 32 Dat is wel het kleinste van alle zaden, maar als het is opgeschoten, is het groter dan de struiken en wordt het een boom, zodat de vogels van de hemel in zijn takken komen nestelen.' 33 Nog een gelijkenis vertelde Hij hun: 'Met het koninkrijk der hemelen gaat het als met zuurdesem, die door een vrouw in drie maten meel werd verwerkt, totdat het er helemaal van doortrokken was.'

34 Dat alles vertelde Jezus in gelijkenissen aan de menigte en zonder gelijkenis vertelde Hij hun niets. 35 Zo werd vervuld wat gezegd is bij monde van de profeet: Ik zal mijn mond openen in gelijkenissen, Ik zal uitspreken wat verborgen was vanaf de grondvesting van de wereld.

36 Toen stuurde Hij de menigte weg en ging naar huis. Zijn leerlingen kwamen bij Hem en zeiden: 'Leg ons het beeld uit van het onkruid op de akker.'

37 Hij antwoordde: 'De zaaier van het goede zaad is de Mensenzoon. 38 De akker is de wereld. Het goede zaad, dat zijn de kinderen van het koninkrijk. Het onkruid, dat zijn de kinderen van de boze. 39 De vijand die het zaaide, is de duivel. De oogst is de voleinding van de tijd en de maaiers zijn de engelen. 40 Zoals nu het onkruid bijeen wordt gehaald en in het vuur verbrand wordt, zo zal het zijn bij de voleinding van de tijd. 41 De Mensenzoon zal zijn engelen uitzenden en die zullen uit zijn koninkrijk allen bijeenbrengen die anderen ten val brengen en onrecht bedrijven, 42 en ze zullen hen in de vuuroven gooien. Het zal daar een gejammer zijn en een tandengeknars. 43 Dan zullen de rechtvaardigen stralen als de zon in het koninkrijk van hun Vader. Wie oren heeft, moet horen.'

44 Het gaat met het koninkrijk der hemelen als met een schat, in de akker verborgen. Toen iemand hem vond, verborg hij hem, en van blijdschap ging hij alles verkopen wat hij bezat en kocht hij die akker. 45 Ook gaat het met het koninkrijk der hemelen als met een koopman op zoek naar mooie parels. 46 Toen hij één kostbare parel gevonden had, ging hij alles verkopen wat hij had en kocht hij haar. 47 Ook gaat het met het koninkrijk der hemelen als met een sleepnet, dat in zee werd gegooid en vissen van allerlei soort bij elkaar bracht. 48 Toen het vol was, trokken ze het op de oever. Ze gingen zitten en verzamelden de goede vissen in manden; de slechte gooiden ze weg.

49 Zo zal het zijn bij de voleinding van de tijd. De engelen zullen uitgaan en de kwaden tussen de rechtvaardigen uithalen 50 en hen in de vuuroven gooien. Het zal daar een gejammer zijn en een tandengeknars.

51 Hebben jullie dat allemaal begrepen?’ Ze zeiden Hem: ‘Ja.’ 52 Hij zei hun: ‘Daarom gaat het met iedere schriftgeleerde die leerling is geworden in het koninkrijk der hemelen als met een huisvader, die uit zijn voorraad nieuwe en oude dingen tevoorschijn haalt.’

De tekst verkennen

Opdracht:

De tekst bestaat uit verschillende onderdelen. Probeer bij elk onderdeel een titel te schrijven.

De tekst ontvouwen

1. Door welke parabel voel ik mij het meest geappelleerd en waarom?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. De parel en de koopman, de schat en de akker

Wat is het verrassende vreemde element in elk van deze parabels?

Hoe geeft deze parabel mij te denken?

Wat vertelt deze parabel mij aan nieuwe dingen over het koninkrijk van de hemel?

Voor welke keuze zie ik mij geplaatst?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Waarom spreekt Jezus geen klare taal? – v.10-17

Opdracht: lees nogmaals de verzen 10 tot 17. De leerlingen vragen Jezus waarom Hij in gelijkenissen spreekt, dwz. waarom hij niet meteen klare taal spreekt. Na herlezing van deze verzen, hoe zou jij het antwoord van Jezus formuleren?

4. Gesprek

De menigte krijgt slechts vier gelijkenissen te horen, de leerlingen horen ze alle acht en krijgen bovendien extra uitleg.

Op welk standpunt bevind ik mij als lezer, volgens Matteüs: menigte of leerling?
Wat betekent dit voor mijn begrijpen van de parabels?

5. Slotvraag

Wat wil ik voor mijn geloofsleven uit deze parabelrede onthouden?

Gebedsmoment

Openingsvers

God, kom mij te hulp.

Heer, haast U mij te helpen.

Eer aan de Vader en de Zoon en de Heilige Geest.

**Zoals het was in het begin en nu en altijd
en in de eeuwen der eeuwen. Amen.**

Hymne: Een zaaier ging uit om te zaaien ZJ 596

1. Een zaai - er ging uit om te zaai - en,
2. Een deel van het zaad ging ver - lo - ren,
3. Het wordt op de we - gen ver - tre - den,
4. De la - ge, de ho - ge ge - va - ren
5. Er is geen ver - wach - ting van le - ven,
6. O Zaa - er, ga uit om te zaai - en

1. hij zaai - de zo wijd als de wind,
2. een deel van het zaad werd brood,
3. het valt in een vruch - te - loos graf,
4. be - drei - gen het kie - men - de graan,
5. ten - zij in de dood van het zaad,
6. de kiem waar - uit le - ven ont - stond,

1. zo wijd als de win - den waai - en
2. maar nie - mand weet van te vo - ren
3. het sterft aan de door - nen be - ne - den,
4. maar soms kan het o - pen - ba - ren
5. wij moe - ten de aar - de ver - ge - ven
6. zo wijd als de win - den waai - en

1. waar nie - mand een spoor van vindt.
2. de weg van het zaad in de schoot.
3. de vo - gels van bo - ven af.
4. de zin van het aard - se be - staan.
5. dat zij ons ster - ven laat.
6. en maak ons tot moe - der - grond!

Psalm 65

Bij U kan men zingen en klagen,
o God, die op de Sion woont;

**bij U kan men zijn geloften volbrengen,
bij U, die gebeden verhoort;**

tot U kan elke sterveling komen
die zijn schuld wil belijden:

**hoe talrijk onze zonden ook zijn,
U scheldt ze kwijt, U wilt ze vergeven.**

Gelukkig degene die U kiest om dichtbij te komen
en in uw voorhof te wonen:

**daar doen wij ons tegoed aan de zegen van uw huis,
de heilige glans van uw tempel.**

Ontzagwekkend is wat uw rechtvaardigheid voor ons doet,
God, o God die ons redt.

**U houdt alle einders in evenwicht,
alle einders van aarde en zee.**

U hebt de macht om bergen te planten,
U bent omgord met sterkte.

**U brengt de ziedende zee tot bedaren,
de ziedende golven tot rust,
evenals het tumult van de volken.**

En alle volken van heinde en verre
hebben diep ontzag voor uw wonderen:
het oosten en westen brengt U in vervoering.

**Met gaven hebt U het land overladen,
U hebt het rijkdom geschonken:**

zorg voor zijn graan met uw waterstromen,
water uit de hemel, daar is het toch voor;

**drink de voren, effen de zoden,
doorweek ze met regen, zegen het gewas;**

maak dit jaar tot een kroonjaar van zegen,
trek uw druipend spoor van overvloed;

**dan gaan steppeweiden van vochtigheid druipen,
staan heuvels omgord met juichend groen;**

de hellingen zien zwart, zwart van de kudden,
de dalen gaan gekleed in golvend graan.

Zij roepen en zingen elkaar toe.

**Eer aan de Vader en de Zoon
en de Heilige Geest,**

zoals het was in het begin en nu en altijd,
en in de eeuwen der eeuwen. Amen.

Schriftlezing

Uit het evangelie volgens Matteüs (13, 3-9)

'Een zaaier ging het land op om te zaaien. En bij het zaaien viel er een deel op het pad, en de vogels kwamen het opeten. Een ander deel viel op de rotsgrond, waar het niet veel aarde had, en het kwam meteen op, doordat het geen diepe grond had. Toen de zon opkwam, verschroeide het, en doordat het geen wortel had, verdorde het. Weer een ander deel viel tussen de distels, en de distels schoten op en verstikten het. Weer een ander deel viel in goede aarde en leverde vrucht op: honderdvoudig, zestigvoudig, of dertigvoudig. Wie oren heeft, moet horen.'

Stilte

Gebed

God van alle mensen,
zoals de regen de dorre aarde drenkt
en vruchtbaar maakt,
zo wil uw woord
de bron zijn voor volwaardig leven.
Wij bidden U:
open onze oren en ons hart
om uw goede boodschap
een plaats te gunnen in ons bestaan.
Dit vragen we U vandaag
en alle dagen die ons gegeven zijn.

Amen.

Zegenbede

De Heer schenke ons zijn zegen,
Hij beware ons voor onheil,
en geleide ons tot eeuwig leven.
Amen.

Loven wij de Heer.

Wij danken God!